

Ремєскова Ю.О.

*асистент кафедри адвокатури Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук*

СУД ПРИСЯЖНИХ ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ АДВОКАТА

Одним із важливих кроків судової реформи стало створення і законодавче закріплення в Україні суду присяжних. Адже суд присяжних — це форма безпосередньої реалізації природного, закріпленого в Конституції України права народу на здійснення правосуддя. Визначальним етапом для досягнення цілей реформи було прийняття Кримінального процесуального кодексу, в якому вперше за історію незалежної України закріплено інститут безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя – суд присяжних. Однак у липні 2020 року було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону «Про суд присяжних» № 3843 від 14.07.2020р. Проект Закону спрямований на забезпечення реалізації статті 124 Конституції України щодо безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя через присяжних. Автори проекту пропонують окремий закон, а не зміни до Кримінального процесуального кодексу, виходячи із того, що статусні норми щодо такого суду і самих присяжних (інституційно-матеріальне право) не можуть бути поміщені у суто процесуальний правовий документ, яким є КПК України.

Суд присяжних є досить специфічною формою здійснення правосуддя, що потребує від адвоката не тільки знання закону, а й володіння ораторським мистецтвом, а також знання індивідуальної та групової типів психології.

Низку актуальних проблем функціонування суду присяжних досліджено на рівні наукових статей українськими вченими, зокрема А. В. Бандуровичем, А. А. Демичевим, К. Ф. Гуценком, В. Єрмолаєвим, О.Б. Загурським, В. С. Канцір, Л. В. Карабутом, М. І. Карпенко, Н. С. Карповим, Р. П. Качуром, О. В. Колісником, К. Є. Лисенковим, Л. О. Максимовою, А. В. Меланчуком, Т. С. Нешиком, В. В. Новоселовою, С. Ю. Обрусною, І. О. Русановою, О. О. Сидорчуком, О. В. Середою, О. А. Серяковим, А. А. Солодковим, В. М. Тertiшником, В. І. Теремецьким, А. Р. Туманянц, О. В. Урсуляк, Є. А. Чорнобай, В. Г. Шишленко, М. М. Ясинюком [1, с. 15]. Проте саме вивченню комунікативних особливостей захисної промови, судового ораторського мистецтва, як переконливого впливу на присяжних засідателів і головуючого суддю було приділено менше уваги, тому викликає необхідність детальнішого дослідження.

За розрахунками, що здійснювались на основі інформації, наведеної у листі Державної судової адміністрації від 03.07.2020 № 10-13219/20 р. судами першої інстанції у 2018-2019 роках було розглянуто: у 2018 році – 2918 кримінальних проваджень про особливо тяжкі злочини, в т.ч. з постановленням вироку – 1851, судом присяжних – 59 проваджень; у 2019

році – 2851 кримінальних проваджень про особливо тяжкі злочини, в т.ч. з постановленням вироку – 1729, судом присяжних – 56 проваджень.

Отже, припускаємо, що у перші два роки після набрання Законом чинності цим законопроектом судом присяжних буде розглядатись в середньому 57,5 справ на рік, у наступні роки – 2884,5 справ на рік [2]. Все це мотивує адвокатів на подальше самовдосконалення, підвищення своєї професійної кваліфікації.

Безумовно, адвокат повинен мати досвід роботи у суді присяжних, однак як правило адвокати, які мають практику у кримінальних справах завіряють, що справляться і у суді присяжних. Проте більш раціонально, на нашу думку, все ж таки побувати у суді за участі присяжних з адвокатом, який має такий досвід адвокатської діяльності та уміння переконувати присяжних.

Н. А. Михайличенко вважає, що для забезпечення найбільшої переконливості промови найкращим вважається “гомерівський порядок” розташування доказів, як і в часи класичної риторики: спочатку сильні аргументи, потім маса доказів середньої сили, в кінці – один найбільш потужний аргумент.

В свою чергу, О. Б. Загурський зазначає, що адвокату велику увагу слід приділити психологічному аналізу особи підсудного. Адже це дозволить з’ясувати його поведінку, мотиви і обставини, які сприяли вчиненню злочину. Перед присяжними засідателями необхідно розкрити, яка людина знаходиться на лаві підсудних, закономірно чи випадково вона порушила закон. Особливо це стосується захисника, який повинен показати психологічний стан підсудного в момент вчинення злочину, дії після його вчинення.

Варто зазначити, що чим вище рівень професіоналізму та активності сторони захисту, тим більше гарантій того, що суд за участю присяжних забезпечить надійну охорону прав і свобод людини, що є головним обов’язком держави. У висококваліфікованого адвоката в суді присяжних є перевага у порівнянні з публічним обвинувачем, що полягає в умінні красномовно, переконливо та простою мовою донести свою позицію до присяжних.

Із вищезазначеного випливає потреба в організації та проведенні спеціальних курсів з підвищення кваліфікації адвокатів з ораторської майстерності та основ психології, тактики та методики адвокатської діяльності у суді присяжних.

Список використаної літератури:

1. Щерба В. М. Кримінальне провадження в суді присяжних: порівняльно-правове дослідження: дис. на здобуття наук. ступ. к.ю.н. Київ, 2015. 276 с.
2. Лист Державної судової адміністрації від 03.07.2020 р. № 10-13219/20 р. URL: <https://court.gov.ua/dsa/>.
3. Михайличенко Н. А. Основы риторики. М., 1994. 160 с.

4. Загурський О. Б. Участь адвоката у судових дебатах в суді присяжних
URL: file:///C:/Users/gekto/Downloads/apvchzu_2008_20_35.pdf.

Джабурія О.О.

*заступник Голови Ради адвокатів Одеської області, адвокат, асистент
кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПІДСТАВИ ВСТУПУ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІДНОСИНИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

28 квітня 2020 року набув чинності Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361-IX (далі – Закон № 361-IX). Він прийшов на зміну аналогічного Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-VII (надалі – Закон № 1702-VII), який втратив чинність.

Як і попередній Закон № 1702-VII, діючий Закон № 361-IX породив низку питань щодо особливостей поширення його дії на організаційні форми адвокатської діяльності (адвокатські утворення) як суб'єктів фінансового моніторингу. Адвокатське співтовариство розпочало обговорення його змісту у різного роду публікаціях, семінарах тощо. Висловимо власну позицію щодо підстав вступу організаційних форм адвокатської діяльності у відносини фінансового моніторингу.

Зауважимо, що рішенням №45 від 16 лютого 2017 року «Про особливості участі адвокатів, адвокатських бюро та об'єднань у відносинах фінансового моніторингу» Рада адвокатів України роз'яснила, що «адвокати, адвокатські бюро та об'єднання *не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу* (виділено нами – О.Д.) та можуть брати участь у цих відносинах в якості спеціально визначених суб'єктів з особливим статусом у виключних випадках, до яких відноситься їх участь у фінансовій операції для свого клієнта щодо: купівлі-продажу нерухомості; управління активами клієнта; управління банківським рахунком або рахунком у цінних паперах; залучення коштів для утворення юридичних осіб, забезпечення їх діяльності та управління ними; утворення юридичних осіб, забезпечення їх діяльності (включаючи аудит) чи управління ними,